

ДЖУЛИАН БАРНС
КРАТКА ИСТОРИЯ НА
БРЪСНАРСТВОТО

Превод от английски: Димитрина Кондева, —

chitanka.info

1

Първия път, след като се преместиха, майка му дойде с него. Вероятно за да провери бръснаря. Сякаш думите „отзад и отстрани късо, отгоре съвсем леко взето“ можеха да означават нещо различно в този нов квартал. Не му се вярваше. Всичко друго беше същото: столът за изтезания, хирургическите миризми, ремъкът за точене и бръснарчето, сгънат не под безопасен, а под заплашителен ъгъл. И най-вече мъчителят беше същият, откачалка с големи ръце, който така ти навежда главата, че почти ти прекършва гръкляна, и ти боде ухото с бамбуков палец. „Моля за инспекция, мадам“ — рече мазно той, когато свърши. Майка му изплува от погълналото я списание и се изправи. „Чудесно — каза вяло тя, надвесена над него и лъхаща на алкохол. — Следващия път ще го пратя сам.“ Навън тя потърка бузата му, погледна го с празен поглед и промърмори: „Горкото ми остригано агънце.“

Сега отиваше сам. Крачейки покрай агенцията за недвижими имоти, магазина за спортни стоки и старинната сграда на банката, репетираше как ще каже: „Отзад и отстрани късо отгоре съвсем леко взето.“ Повтаряше го настойчиво, без запетайката; думите трябваше да се изрекат без грешка, като молитва. В джоба му имаше лира и три пенса; натъпка носната си кърпа по-надълбоко, да охранява монетите му. Мразеше, че не му позволяват да се страхува. При зъболекаря беше по-просто: майка ти винаги идва с теб, винаги те боли, но накрая те черпят с бонбонче заради храбростта, а на излизане се правиш на железен пред пациентите в чакалнята. Родителите ти се гордеят с теб. „Тежка ли беше битката, войниче?“ — ще го попита баща му. Болката ти отваря света на думите, които си разменят големите. Зъболекарят казва: „Кажете на баща си, че ставаш за боец в задморска мисия. Той ще разбере.“ Когато се връщаше вкъщи, баща му питаше: „Тежка ли беше битката, войниче?“, а той отговаряше: „Мистър Гордън казва, че ставам за боец в задморска мисия.“

Почувства се като голям човек, когато успя да надвие възрастната пружина на вратата. Но бръснарят просто кимна, посочи

му с гребена редицата столове с високи облегалки и отново се надвеси над някакъв белокоос старчок. Грегъри седна. Столът му скърцаше. Допишка му се. До него имаше кошче със списания, които не посмя да разгледа. Взря се във фъндъците коса по пода, напомнящи новородени хамстерчета.

Когато дойде неговият ред, бръснарят сложи дебела мушамена възглавница на стола. Този жест му се стори обиден: носеше дълги панталони от десет месеца и половина. Но така се отнасяха възрастните — никога не знаеш какви са правилата, никога не си сигурен дали изтезават всички по този начин или само теб. Като сега: бръснарят се опитваше да го удуши с чаршафа, който затегна около врата му, а после напъха и кърпа под яката му.

— Какво можем да направим днес за теб, младежо? — Тонът му намекуваше, че такъв долен и лъжлив гамен, на какъвто явно приличаше, може да се шляе из квартала по най-различни причини.

След като помълча известно време, Грегъри каза:

— Искам да ме подстрижете.

— Е, значи си улучил мястото. — И бръснарят го потупа по темето с гребена си, не жестоко, но не и съвсем леко.

— Отзад-и-отстрани-късо-отгоре-съвсем-леко-взето.

— Дадено — рече бръснарят.

Приемаха момчета само в определени часове през работните дни. Една табелка на вратата гласеше: „Събота сутрин не подстригваме момчета.“ Събота следобед и без това беше затворено, тъй че просто можеше да пише: „В събота вход забранен за момчета.“ Те трябваше да се подстригват, когато тук не влизаха мъже. Поне работещите мъже. Той ходеше в часовете, когато клиентите бяха пенсионери. Имаше трима бръснари, всичките на средна възраст, с бели престилки, разпределящи времето си между хлапета и дядовци. Мазнеха се на тези покашлящи старчоци, водеха тайнствени разговори с тях и се правеха, че страшно обичат работата си. Старчоците носеха палта и шалове дори през лятото и на тръгване оставяха бакшиш. Грегъри наблюдаваше разплащането с крайчеца на окото си. Тайно кратко ръкостискане и размяната е осъществена, а двамата участници се преструват, че изобщо не се е състояла.

Момчетата не оставяха бакшиш. Може би затова бръснарите не ги обичаха. Хем плащаха по-малко, хем не даваха нищичко отгоре.

Освен това много шавах. И дори когато майките им казваха да седят мирно и те кротуваха, бръснарят не спираше да ги удря по главата с длан като опакото на брадвичка и да мърмори: „Не мърдай!“ Беше чувал, че някои момчета си тръгвали с порязани уши, защото много се въртели. Неслучайно на бръснарите им викаха главорези. Всички до един бяха смахнати.

— В отряда на вълчетата сме, нали? — Грегъри не можа веднага да схване, че говорят на него. Не знаеше дали да седи с наведена глава, или да погледне бръснаря в огледалото. Накрая остана с наведена глава.

— Не — каза той.

— Вече сме станали скаути?

— Не.

— Кръстоносци?

Грегъри не знаеше какво означава това. Помръдна глава нагоре, но бръснарят го чукна по темето с гребена.

— Мирно — рече той. Грегъри беше толкова уплашен от този ненормалник, че не успя да каже нищо, което бе взето за отрицателен отговор.

— Много хубава организация са кръстоносците. Помисли си дали да не се запишеш.

Грегъри си представи как го съсичат сарацински саби, как е набит на кол в пустинята и жив изяден от мравки и лешояди. В същото време трябваше да понася хладното кълцане на ножиците — винаги хладни, дори когато не бяха. Стиснал очи, той изтърпяваше гадното боцкане на падащата по лицето му коса. Стоеше там и не смееше да погледне, убеден, че бръснарят трябваше да е свършил преди сто години, но той беше толкова умопобъркан, че сигурно щеше да продължи, докато на главата му не останеше и косъм. Чакаше го и наточването на бръснача за обиране на врата; и сухото стържене на острието около ушите и по тила му; завирането на четката в очите и носа му за почистване на космите.

Всички тия работи те караха да примигваш стреснато. Но освен това в тази бръснарница имаше и нещо по-гадно. Нещо мръсно. Нещата, които не познаваш или не бива да познаваш, обикновено се оказват мръсни. Като шарения прът, какъвто имаше пред входа на всяка бръснарница. Той наистина беше мръсен. Там, където се

подстригваше досега, имаше просто един стар чукан с виещи се около него ивици боя. Този тук работеше с електричество и през всичкото време описваше кръгове. Стори му се по-мръсен. И кошчето със списанията. Беше сигурен, че в някои има мръсотии. Всичко беше мръсно, ако поискаш да бъдеш. Това беше голямата истина за живота, която той току-що откри. Не че имаше нещо против. Грегъри обичаше такива неща.

Без да помръдва глава, той надзърна в съседното огледало, в което се виждаше пенсионерът, седнал през два стола от него. Дърдореше непрестанно на висок глас като всички старчоци. Сега бръснарят беше надвесен над него с малки ножички и подстригваше щръкналите косми на веждите му. Направи същото и с ноздрите му; после с ушите. Отрязва цели туфички от дупките на ушите му. Колко отвратително. После напудри с четка врата на дядката. Защо го правеше?

Неговият мъчител извади машинката. Още едно нещо, което Грегъри не обичаше. Понякога използваша ръчни машинки като отварачки за консерви и правеха ръц-кръц, ръц-кръц около скалпа му, докато не се подадеше мозъкът. Но тези се оказаха електрически, което беше още по-зле, защото от тях можеше да те удари ток. Стотици пъти си го беше представял. Бръснарят се разсейва, не внимава какво прави, пък и те мрази, защото си малък, порязва ти ухото, кръвта потича по машинката, става късо съединение и си умираш на място. Това сигурно се бе случвало милион пъти. А на бръснаря никога нищо му няма, защото подметките му са гумени.

В училище плуваха голи. Мистър Лофтхаус си беше препасал чантичка отпред, та да не виждат чепа му. Момчетата си събличаха всичко, минаваха под душа да не би да имат въшки или брадавици, или нещо си, или защото бяха миризливи, като Уд например, после скачаха в басейна. Бухваха се отвисоко и водата ги блъсваше по топките. Това беше мръсно нещо, така че гледаха учителят да не ги види. От водата топките им се втвърдяваха и пишките им щръкваха, и после, докато се бършеха с хавлиите, се разглеждаха крадешком, както сега в огледалото на бръснарницата. Всички в класа бяха на еднаква възраст, но някои момчета все още не бяха окосмени долу, други, като Грегъри, имаха ивица мъх отпред, но топките им бяха голи; трети, като Хопкинсън и Шапиро, вече бяха като мъже — имаха по-тъмни,

кафеникави кичурчета като на татко му, когото веднъж зърна иззад преградата на писоара. Грегъри поне имаше някакви косми, а не беше плужек като Бристоу, Хол и Уд. Но как Хопкинсън и Шапиро бяха станали такива? Всички други имаха пишки; Хопкинсън и Шапиро имаха мъжки чепове.

Ходеше му се по малка нужда. Но не можеше да стане от стола. Не биваше да мисли за това. Щеше да устиска до вкъщи. Кръстоносците се бяха били с неверниците и бяха спасили Божи гроб от селджуците. На суджуци ли са ги направили, сър? Това беше една от шегите на Уд. Зашивали са кръстове на дрехите си. С тия ризници сигурно им е било горещо в Израел. Трябваше да спре да мисли, че в този момент може да спечели златен медал в състезание по надпикаване на стена.

— Наблизо ли живееш? — попита внезапно бръснарят. Грегъри за пръв път се претраши да го разгледа в огледалото. Зачервено лице, мустачки, очила, жълтеникава коса като цвета на училищния линеал. *Quis custodiet ipsos custodes*^[1], учеха ги в клас. А кой да бръсне самите бръснари? Личеше си, че този е и извратен, освен че е чалнат. Всички знаеха, че са се навъдили милион перверзници. Учителят по плуване беше такъв. След часа, докато зъзнеха в хавлиите си с твърди топки и щръкнали пишки (плюс два чепа), мистър Лофтхаус обхождаше дългия ръб на басейна, качваше се на трамплина и замълчаваше, докато привлече вниманието им, разперил татуирани ръце с огромни мускули, после си поемаше дълбоко дъх, гмуркаше се и изминаваше под вода дължината на басейна. Двасет метра под вода. Щом пипнеше отсрещния ръб и се подадеше на повърхността, всички започваха да ръкопляскаат — не особено искрено, — но той се правеше, че не ги забелязва, и започваше да показва различни стилове. Беше извратен тип. Вероятно повечето учители бяха такива. Имаше един с венчална халка. Ако и това не говореше що за птица е!

И този тук беше същият.

— Наблизо ли някъде живееш? — отново попита той. Грегъри нямаше да се хване на въдицата му. Щеше да цъфне у тях да го записва при скаутите или кръстоносците. После щеше да попита майка му може ли да го вземе на къмпинг в гората — с тази разлика, че палатката щеше да е една-единствена — и щеше да разказва истории за мечки на Грегъри, който, макар да бе учил география, и да знаеше, че

мечките в Англия са измрели някъде по времето на кръстоносните походи, щеше мъничко да повярва на този перверзник, ако му кажеше, че е видял мечка.

— Само за кратко — отвърна Грегъри. Това не беше много разумно от негова страна, веднага се усети. Току-що се бяха преместили тук. Бръснарят щеше да се държи подигравателно, когато идваше при него, години и години напред. Грегъри хвърли едно око към огледалото, но лицето на перверзника не издаваше нищо. Разсеяно кръцваше тук-там за последен път. После завря ръка в яката му, за да е сигурен, че добре е напълнил ризата му с косми.

— Помисли си за кръстоносците — рече той, докато сваляше чаршафа от него. — Може да ти допаднат.

Грегъри се видя прероден изпод плащаницата — не се беше променил, освен че ушите му стърчаха повече. Понечи да стане от мушамената възглавница. Но гребенът го чукна по темето, вече потвърд заради по-късата коса.

— Къде си се разбързал, младежо! — Бръснарят бавно прекоси тясната стаичка и се върна с овално огледало, подобно на тепсия. Наведе го зад него, за да се види в гръб. Грегъри погледна в първото огледало, във второто и завъртя глава насам-натам. Това не беше неговият тил. Той не изглеждаше така. Почувства, че се изчервява. Страшно много му се пишкаше. Извратеният му показваше нечия чужда глава. Черна магия. Грегъри продължи да се взира, червенията изби по-силно, докато гледаше тила на друг човек, обръснат и гладък, и накрая разбра, че единственият начин да се прибере у дома е да играе играта на перверзника, така че мярна за последно чуждия череп, повдигна храбро поглед към безучастните очила на бръснаря и тихо каза: „Да.“

2

Фризьорът огледа Грегъри с презрение, прикрито зад любезност, и прокара издирващ гребен по главата му, сякаш в корените на косата му можеше да открие отдавна изгубен път, подобен на средновековен маршрут за поклонение. Едно пренебрежително перване на гребена спусна дългия му перчем върху очите, чак до брадичката. Иззад внезапно падналото перде той изруга наум: „Майната ти, Джим.“ Беше дошъл само защото Ели вече не го подстригваше. Е, поне за момента. Споходи го страстен спомен: седнал е във ваната, тя му мие косата, а после го подстригва, както е във водата. Той изваждаше тапата и Ели отмиваше косъмчетата с подвижния душ, флиртувайки със струята, а когато той се изправяше, обикновено му правеше френска любов, вътре в банята, същевременно обирайки последните полепнали косъмчета. Ааах.

— Къде да го... прокарам... сър? — Фризьорът театрално демонстрираше поражение в търсенето на пътя.

— Без път. — И Грегъри отмъстително тръсна назад глава, така че косата му се метна върху темето и се спусна към тила му, където ѝ беше мястото. Той извади ръка изпод тънкия найлонов плащ, среса я с пръсти и леко я бухна с длан. Точно каквато беше, когато влезе.

— Предпочитания за... дължината... сър?

— Три пръста под яката. Отстрани я вземи до кожа, ето дотук. — И Грегъри очерта линията с пръсти.

— А ще искате ли и бръснене на лицето?

Скапан нахалник. Какво ми е на лицето? Само адвокатите, инженерите и лесничейте ровеха всяка сутрин в несесерите си и се бръснеха до посиняване като калвинистите. Грегъри се извърна на една страна и си намигна в огледалото.

— Тя ме харесва така — рече безгрижно той.

— Женени сме, така ли?

Внимавай, тъпако. Не се бързай с мен. Не го раздавай съучастнически. Освен ако не си обратен. Не че имам нещо против

тази ориентация. Аз съм за правото на избор.

— Или още спестявате за този род изтезание?

Грегъри не си направи труда да отговори.

— Аз съм женен от двайсет и седем години — каза човекът след първото кръцване на ножицата. — Има си и добрите, и лошите моменти като всяко нещо.

Грегъри изпусна едно „хъм“ с изразителна физиономия, както при зъболекаря, когато в устата ти са наврени жезела, а зъботехникът държи да ти разкаже виц.

— Две деца имам. Е, едното вече е голямо. Дъщерята още живее при нас. Но и тя ще изхвъркне, докато се усетим. Накрая пилците се разпиляват.

Грегъри погледна в огледалото, но очите им не се срещнаха — човекът бе навел глава и щракаше с ножицата. Може пък да не беше толкова лош. Като изключим, че беше досаден. И, разбира се, с деформирана психика поради десетилетията участие в експлоататорските отношения „господар-слуга“.

— Но вие може би не сте от семейния тип хора, сър.

Ааа, по-полека. Кой кого обвинява, че е сбъркан? Открай време ненавиждаше фризьорите и този не правеше изключение. Провинциален загубеняк със средностатистическите две цяло и четири десети деца, който си плаща ипотеката, мие си колата и си я вкарва в гаража. Копае си парцела край железопътната линия, а грозната му жена простира прането на метален простор, пълна идилия. Може би прекарва някой и друг неделен час като съдия на треторазредна лига. Даже не и като главен съдия, а просто страничен.

Грегъри усети, че онзи се умълча, сякаш очакваше отговор. Отговор ли? Какво право имаше да му се бърка в личния живот? Окей, ще ти дам да се разбереш.

— Женитбата е единственото приключение, достъпно за страхливците.^[2]

— Да, добре, сигурен съм, че сте по-умен от мен, сър — отвърна бръснарят с подчертано почтителен тон. — Университетът си казва думата.

Грегъри отново изхъмка.

— Аз много-много не разбирам, но все ми се струва, че университетите учат студентите да се отнасят с презрение към повече

неща, отколкото имат право. В края на краищата нашите пари харчат. Радвам се, че моят син завърши техникум. Не му е зле сега, добри пари получава.

Да, да, достатъчно да отгледа следващите две цяло и четири десети деца и да има малко по-голяма пералня и не толкова грозна жена. Е, на някои това им стигаше. Англия е пълна с тъпанари. Но всичко това щеше да бъде пометено. А тоя род фризьорски салони щяха да изчезнат първи, вмирисани стари дупки със слугински манталитет, изкуствени разговори, класово съзнание и бакшиши. Грегъри ненавиждаше бакшишите. Смяташе, че така се подкрепя едно неравноправно общество, еднакво унижително и за даващите, и за получаващите бакшиши. Това изразяваше социалните отношения. Тъй или иначе, той не можеше да си го позволи. Да не говорим, че за нищо на света нямаше да даде бакшиш на тоя дървар, който го обвиняваше, че яде чуждия хляб.

На тия нещастници им се виждаше краят. В Лондон имаше салони, изпипани от архитекти, където пускаха последните хитове на страхотни уредби, докато някой симпатичен младеж ти измисляше прическа, която да подхожда на личността ти. Услугата очевидно струваше цяло състояние, но по-добре скъпо, отколкото това. Нищо чудно, че никой не влизаше тук. От пукнатото бакелитово радио на висока полица звучеше шлагер. Трябваше да продават бандажи, хирургически корсети и ластични чорапи. Да завладеят пазара на протезите. Дървени крака, стоманени куки за отрязани ръце. И перуки, разбира се. Защо фризьорите не продаваха и перуки? Зъболекарите в края на краищата продаваха и изкуствени ченета.

На каква възраст беше тоя човек? Грегъри го погледна: костелив, с отнесен поглед, подстриган смешно ниско и зализан с брилянтин. На сто и четирийсет? Грегъри се помъчи да изчисли. Женен от двайсет и седем години. Значи, на петдесет? На четирийсет и пет, ако ѝ е надянал халката още първия път, преди да си е закопчал дюкяна. Ако изобщо е бил такъв авантюрист. Вече беше прошарен. Сигурно и пубисните му косми бяха прошарени. Дали и те побеляваха?

Фризьорът приключи с подкастриянето, оскърбително потопа градинарските ножици в буркан с дезинфектант и извади други, покъси. Ръц-кръц. Коса, кожа, месо, кръв, дявол да го вземе, всичко беше на милиметри едно от друго. Берберо-хирурзи, такива са били те едно

време, когато хирургията е означавала касапство. Червената ивица около традиционното бръснарско чуканче на входа представляваше бинта, навит около ръката ти, след като бръснарят ти е пуснал кръв. На табелата на дюкяна му имаше и легенче — легенчето, в което капе кръвта. Сега бяха изоставили лечителските си занимания и се бяха принизили до фризьори. И до производители на зеленчуци в малките си парцели, които пробождат земята, вместо протегната ръка.

Още не можеше да проумее защо Ели скъса с него. Бил я обсебвал и не й давал да диша, да си с него било като да си омъжена. Каква смехория, бе отговорил той, винаги ме караш да те подозирам, че ходиш с още пет-шест нещастници едновременно. Точно това имам предвид, бе казала тя. Обичам те, бе заявил той в изблик на внезапно отчаяние. За пръв път произнесе тези думи и разбра, че е сгрешил. Те се изричаха, когато се чувстваш силен, а не слаб. Ако ме обичаше, щеше да ме разбираш, бе отвърнала тя. Ами тогава майната ти, дишай си колкото щеш, бе избухнал той. Беше просто едно спречкване, глупава вкисваща караница и толкова. Нищо не значеше. Освен че скъсаха.

— Да сложим нещо, сър?

— Какво?

— Нещо на косата?

— Не, не се меси в природата.

Фризьорът въздъхна, сякаш последните двацет минути бе правил тъкмо това, но в случая с Грегъри тази тъй необходима намеса бе завършила с поражение.

Предстоящият уикенд. Нова прическа, чиста риза. Две партита. Ще си купят бидонче бира с компанията довечера. Ще се нацепи и да видим какво ще стане: такава беше представата му за ненамеса в природата. Ооох! Не. Ели. Ели, Ели, Ели. Стегни ми ръката. Ето ми китките, Ели, хвани ги. Където искаш. Не с медицинска цел, но забий острието. Хайде, ако смяташ за нужно. Пролей кръвта ми.

— Какво казахте преди малко за женитбата?

— Моля? О, единственото приключение, достъпно за страхливците.

— Е, ако нямате нищо против да вметна нещо, сър, според мен женитбата е много хубаво нещо. Но не се съмнявам, че сте по-умен от мен, университетът си казва думата.

— Това не е моя мисъл — каза Грегъри. — Но те уверявам, че въпросният авторитет е бил по-умен и от двама ни.

— Толкова умен, че не е вярвал в Бог, предполагам?

Да, *толкова* умен, искаше да каже Грегъри, точно толкова умен. Но нещо го възпря. Събираше смелост да отрича Бог само когато беше сред себеподобни скептици.

— Ако мога да попитам, сър, този човек бил ли е семеен тип?

Ха. Грегъри се замисли. Не бе съществувала мадам, нали? Единствено любовници, сигурен беше.

— Мисля, че не е бил семеен тип, в смисъла, който влагаш.

— Тогава, сър, може би не е бил много вещ по въпроса.

Навремето, замисли се Грегъри, бръснарниците са били заведения с лоша слава, сборище на безделници, които нищят последните новини; свирело се е на лютня и виола за забавление на клиентелата. Сега всичко това се завръщаше, поне в Лондон. Имаше салони, озвучени от клюки и шумна музика, управлявани от стилисти, чиито имена се появяват в светските хроники. Косата ти се измива от момичета с черни тениски, които те поемат още от прага. Върховно. Нямахте нужда да си миеш косата, преди да излезеш да се подстрижеш. Просто влизаш, помахваш свойски и се настаняваш със списание в ръка.

Брачният експерт донесе огледало и показа на Грегъри два идентични ракурса на своето произведение. Трябваше да признае, че се е получила доста хубава прическа, къса отстрани, дълга на тила. Не като на някои обрасли типове в колежа, които оставяха косите си да растат във всички посоки, пускаха си четинести бради, дълги староанглийски бакенбарди, провесени мазни опашки, каквото си щеш. Не, трябва да се намесваш съвсем леко в природата, това беше същинският му девиз. Непрестанната битка между природа и цивилизация е това, което ни дава живец. Макар че, естествено, изникваше въпросът какво разбираш под природа и какво под цивилизация. Не беше просто избор между живота на звяра и живота на буржоата. Ставаше дума за... е, за всевъзможни неща. Много му беше мъчно за Ели. Пусни ми кръв, после ме превържи. Ако си я върнеш, нямаше да се държи толкова собственически. Просто бе помислил, че са много близки, като семейство. На нея отначало й хареса. Е, поне не се беше възпротивила.

Осъзна, че фризьорът още държи огледалото изправено зад гърба му.

— Да — каза вяло той.

Човекът захлупи огледалото върху плота и смъкна тънкия найлонов плащ. Четката забръска напред-назад покрай яката му. Напомни му на джаз барабанист с гъвкави китки. Бръс-бръс. Животът беше пред него, нали?

Фризьорският салон беше празен, а от радиото още се носеше лепкав вой, но през него чу близо до ухото си приглушен глас, който му предлагаше:

— Нещо за уикенда, сър?

Искаше да каже: Да, билет за влака до Лондон, час за подстригване при Видал Сасун, пакет наденички за барбекю, кашонче бира, няколко безникотинови цигари, музика, която носи забрава, и жена, която истински да ме харесва. Но вместо това, снишил и той глас, отвърна:

— Една опаковка от най-тънките кондоми, ако обичате. Най-сетне станал съмишленик на фризьора, той се гмурна в светлината на деня, готов за уикенда.

3

Преди да тръгне за студиото, влезе в банята, наведе подвижното рамо на огледалото за бръснене ниско до плота и извади ножичката за нокти от несесера си. Първо подряза няколко дълги завити косъма на веждите, после произвърна лице, за да може всякакви щръкнали от ушите му власинки да попаднат под светлината, и кръцна веднъж-дваж с ножичката. Леко потиснат, наклони назад глава и огледа ноздрите си. От дупките не стърчеше нищо, поне засега. Намокри крайчето на тениската си и тръкна с него зад ушите си, запързала го по хрущялните завои на улеите и накрая го напъха навътре и обра ушната кал. Когато погледна отражението си, ушите му бяха ярко розови от натиска, сякаш беше изплашено момченце или ученик, който се притеснява от първата целувка.

Как се казваше белезникавото наслоение в ушната мида, от което влажната ти тениска побелява? Той му казваше ушна коричка. Сигурно лекарите си имаха медицински термин за него. Съществуваха ли гъбични инфекции зад ушите, аурикуларен еквивалент на гъбичките между пръстите на краката? Едва ли, там не се събираше влага. Значи ушна коричка ставаше. Може би всеки си го наричаше посвоему, така че нямаше нужда от общо название.

Чудно как никой не беше измислил ново име за кръцкачите и стриганите. Първо бръснари, после фризьори. Кога за последно бяха фризирали коса? „Стилисти“? Ама че превзето. „Коафъори“? Смешно. Както и изразът, който използваше напоследък, когато искаше да каже на Ели, че ще се подстригва. „Отивам в студио «Барнст Феър»“.

— За три имам час при Кели.

Един индигов нокът се заклатушка надолу по колоната от главни букви, надраскани с молив.

— Да. Грегъри?

Той кимна. Когато за пръв път си запази час по телефона, го попитаха за името му и той отговори: „Картрайт“. Последва мълчание

и той каза: „Мистър Картрайт“, преди да разбере защо се мълчи. Сега се видя наопаки в тефтера като ГРЕГГАРИ.

— Кели ще ви вземе след минутка. Хайде да ви измием.

Дори след толкова години не можеше да се смъкне в удобна поза. Май гръбнакът му сдаваше фронта. Полупритворил очи, търсиш с тила си вдлъбнатината на мивката. Все едно да плуваш по гръб, без да знаеш къде е ръбът на басейна. Наместваш се и лежиш така, с приклещен в студения порцелан врат и открито гърло. С главата надолу чакаш острието на гилотината.

Дебело момиче с незаинтересовани ръце повежда обичайния разговор: „Пари ли ви?“ „Ходихте ли на почивка?“ „Ще желаете ли балсам?“, докато присвитата ѝ длан вяло се старее да предотврати влизането на вода в ушите му. С годините бе усъвършенствал позата на шеговита пасивност, която заемаше в „Барнст Феър“. Първия път, когато една от тези изчервени стажантки го бе попитала: „Ще желаете ли балсам?“, той бе отвърнал: „Вие как смятате?“, убеден, че гледайки скалпа му отгоре, може по-добре да прецени потребностите му. Здравата логика подсказваше, че нещо, което се наричаше „балсам“, не може да е вредно за косата му, но, от друга страна, защо ще задава въпроса, ако нямаше действителен избор на отговор? Ала молбите за съвет обикновено предизвикваха смущение и предпазливия отговор: „Каквото решите.“ Така че той се задоволяваше с едно „Да“ или „Днес не, благодаря“, както му дойдеше на устата. Или се водеше от това дали момичето му е опазило ушите от водата.

Придържайки го, тя внимателно го поведе към стола, сякаш бе капнал, а не капещ.

— Искате ли чай или кафе?

— Не, благодаря.

Вярно, в това студио нямаше лютни и виоли и сбирщина от безделници, които да нищят последните новини. Затова пък имаше гърмяща музика, избор на напитки и най-различни списания. Какво бе станало със „Заря“ и „Оттук-оттам“, които четяха старчоците навремето, когато той се гърчеше на мушамената възглавница? Взе един брой на „Мари Клер“, женското списание, което не предизвикваше смутени погледи, когато се четеше от мъже.

— Здравсти, Грегъри. Как е?

— Добре. При теб?

— Не се оплаквам.

— Имаш хубава нова прическа, Кели.

— Да. Старата ми омръзна.

— Харесва ми. Отива ти, добре пада. Ти харесваш ли си я?

— Не съм сигурна.

— Страхотна е, повярвай ми.

Тя се усмихна. Той също. Закачлива любезност от страна на клиента, къде искрена, къде полуискрена. Добре се справяше, за някакви си двайсет и пет години бе усвоил верния тон.

— Е, какво ще правим днес?

Той я погледна в огледалото: високо момиче с изтънена, късо подстригана коса. Прическата ѝ всъщност не му харесваше, по-скоро изостряше чертите на лицето ѝ. Но какво разбираше той? Не обръщаше внимание дори на собствената си коса. Чувстваше се спокойно в присъствието на Кели, която бързо бе разбрала, че не обича да го разпитват за почивката му.

Като не отговори веднага, тя каза:

— Да сложим ли пяна и да я оформим също като предишния път?

— Чудесно. — Също като предишния път и като следващия, и по-следващия.

В студиото, напомнящо смесено отделение за приходящи пациенти, където никой не страда от нищо сериозно, цареше жизнерадостна атмосфера. Тя му понасяше; опасенията относно светското общуване отдавна бяха преодолени. Малките победи на зрелостта. „И тъй, Грегъри Картрайт, опишете ни досегашния си живот.“ — „Ами... вече не се страхувам от религията и бръснарите.“ Така и не се записа при кръстоносците, каквото и да представляваха. Успя да избегне разпалените евангелисти в училище и в университета. Вече знаеше как да действа, когато в неделя сутрин се позвънеше на входа.

— Само е Господ — казваше той на Ели. — Аз ще се справя. — И там, на площадката, виждаше спретнатата любезна двойка, единият често пъти чернокож, понякога повели със себе си умиляващо детенце, които започваха с безобидно предисловие от рода на: „Обикаляме от къща на къща и питаме хората дали не са обезпокоени от днешното състояние на света.“ Номерът беше да избегнеш както очакваното

„Да“, така и самодоволното „Не“, защото тогава нямаше отърване. Затова им се усмихваше в качеството си на стопанин на дома и бързаше да попита по същество: „Религия?“ И преди те на свой ред да решат дали да реагират с „Да“ или „Не“ на безпогрешната му интуиция, той прекъсваше срещата с едно кратко „Пробвайте при съседите“.

Всъщност обичаше да му мият косата, в повечето случаи. Но останалото беше рутинна процедура. Изпитваше само леко удоволствие от физическия допир, който в днешно време бе неизбежна част от общуването. Кели несъзнателно опираше хълбок в ръката му или го докосваше с друга част на тялото си, а тя никога не беше много облечена. Отдавна бе минало времето, когато смяташе, че това е специално за него, и беше благодарен за набрания чаршаф, който покриваше скута му. Днес допирът не отвличаше вниманието му от „Мари Клер“.

Кели му разказваше как е кандидатствала за работа в Маями. На туристическите лайнери. Работиш на борда пет дни, седмица или десет дни, после имаш почивка на някое пристанище да си изхарчиш спечелените пари. Една нейна приятелка в момента била там. Звучало забавно.

— Много интересно — каза той. — Кога заминаваш?

Помисли си: В Маями е ужас. Престрелки. Кубинци. Проститутки. Лий Харви Осуалд. Дали нямаше да е опасно за нея? Ами сексуалният тормоз на туристическите кораби? Беше хубаво момиче. Извинявай, „Мари Клер“, исках да кажа, жена. Но донякъде и момиче, защото събуждаше почти бащинска загриженост у такива като него: които си седят вкъщи, ходят на работа и се подстригват. Животът му, трябваше да признае, бе едно дълго приключение на страхливец.

— На колко години си?

— На двасет и седем — каза Кели, все едно изживяваше последните дни на младостта си. Сякаш ако не се предприемеха незабавни действия, с живота ѝ бе свършено веднъж завинаги. Още няколко седмици, и щеше да се превърне в бабичката с ролките отсреща.

— Имам дъщеря почти на твоята възраст. На двасет и пет е. И още една имаме. Две дъщери. — Изглежда, не го каза както трябва.

— И откога значи си женен? — попита Кели с квазиматематическо изумление.

Грегъри я погледна в огледалото.

— От двайсет и осем години.

Видя присмехулните пламъчета в очите ѝ при мисълта, че някой може да е бил женен през всичкото време на предългия ѝ досегашен живот.

— Голямата вече се отдели, разбира се — каза той. — Но Джени все още си е при нас.

— Чудесно — каза Кели, но той разбра, че вече е отегчена. Поточно отегчена от него. Просто поредният застаряващ клиент, който скоро ще трябва по-внимателно да реши капещата си коса. Дайте ми Маями. Час по-скоро.

Имаше опасения относно секса. Такава беше истината. Вече не разбираше за какво е той всъщност. Беше му приятно, когато го правеха. Представяше си, че през следващите години ще се случва все по-рядко и накрая в някакъв момент ще престане да се случва. Но не това го плашеше. Нито пък обезкуражаващата конкретност, с която пишеха за тези неща в списанията. На млади години те се обезкуражаваха от друго. Сексът му се струваше ясен и понятен навремето, когато се изправяше във ваната и Ели го поемаше в устата си. Тези неща бяха очевидни и не подлежаха на съмнение. Сега се чудеше дали не ги е разбирал погрешно. Вече не знаеше за какво е сексът. Мислеше, че и никой друг не знае, но това не оправяше положението. Идеше му да нададе вой. Искаше да вие срещу огледалото и да гледа как отражението му отговаря с вой.

Бицепсът му бе опрян в хълбока на Кели, не странично, а откъм корема ѝ. Най-последно знаеше отговора на един от въпросите, които си задаваше като млад: да, пубисните косми наистина побеляват.

Не се притесняваше за бакшиша. Имаше банкнота от двайсет лири. Седемнайсет за подстригването, една за момичето, което го изми, и две за Кели. А ако бяха повишили цените, нямаше страшно — бе съобразил да вземе и още една лира. Такъв човек беше той, сега го осъзна. Човекът с монетата за всеки случай.

Кели вече бе приключила и стоеше точно зад него. Гърдите ѝ се подаваха от двете страни на главата му. Хвана бакенбардите му с палец и показалец и погледна настрани. Това беше неин номер. Никое лице

не е съвсем симетрично, беше му обяснила тя, така че ако преценяваш само с гледане, можеш да се подведеш. Тя преценяваше с пипане, извърнала поглед към касата и улицата. Към Маями.

Остана доволна от проверката, пресегна се към сешоара и с перване на пръста произведе онзи стетоскопски ефект, който щеше да трае до вечерта. Сега бе включила на автопилот и вероятно се питаше дали ще има време за една цигара отвън, преди да ѝ доведат следващата мокра глава. Така че всеки път забравяше и вдигаше огледалото.

Преди години това беше проява на дързост от негова страна. Бунт срещу тиранията на проклетото огледало. От тази страна, от онази страна. През четирийсетте години, в които бе посещавал бръснарницата, фризьорския салон и студио „Барнст“, смирено бе давал съгласието си, независимо дали можеше да познае тила си, или не. Усмиваше се и кимваше и виждайки кимването, репродуцирано в наклоненото огледало, го обличаше в думи като „Чудесно“, „Това вече е друга работа“ или „Благодаря“. Ако бяха обръснали свастика над врата му, сигурно пак щеше да се престори, че я одобрява. Но ето че един ден реши: Не, не искам да се гледам отзад. Ако отпред е добре, значи и отзад ще е същото. Не беше превземка, нали? Не, звучеше логично. Беше доста горд от инициативата си. Кели, естествено, винаги забравяше, но нищо. Дори по-добре, защото по този начин малката му победа се повтаряше всеки път. Сега, когато тя се приближи към него с полюшващото се в ръцете ѝ огледало, мислено отпътувала за Маями, той вдигна ръка, пусна редовната си снизходителна усмивка и каза:

— Не.

[1] Кой да пази самите пазачи? (Лат.) — Б.пр. ↑

[2] Жан Батист Волтер. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.